

EERSTE FEMINISTISCHE GOLF

DE VROUW WIL OOK BESLISSEN, de 'Eerste Feministische Golf', ±1870 - 1920.

Bronnenonderzoek. Dit onderzoek kun je ook samen met anderen doen.

Als je van dit bronnenonderzoek de korte versie maakt, doe je alleen opdracht 1, 4 en 6, eventueel gevolgd door een verslag of presentatie.

Eeuwenlang werd het normaal gevonden dat mannen alle beslissingen namen. In de negentiende eeuw veranderde dit rolpatroon.

De volgende opdrachten en bronnen gaan over deze verandering.

Na het lezen van de bronnen en het maken van de opdrachten, kun je antwoord geven op de volgende vragen:

- Waarom veranderden de opvattingen juist in de negentiende eeuw?
- In welke landen gebeurde dat?
- Waarom waren vrouwen ontevreden?
- Welke dingen wilden zij veranderen?
- Welke dingen veranderden en welke niet? Hoe kwam dat?
- Hoe ging het na 1920 verder?

Wil je eerst achtergrondinformatie, lees dan: Anneke Ribberink, Politiek veelstromenland, Feminisme, 1987 pag. 3-8: www.iiav.nl/nl/databases/onderwijs/feminisme.pdf, maar je kunt ook direct aan de slag gaan.

Opdrachten

Opdracht 1 De suffragettes ±1870 -1920

Gebruik het zoekprogramma Google, kies 'afbeeldingen' en zoek op het woord suffragette.

Beantwoord met de afbeeldingen de volgende vragen:

1. Wat is een suffragette?
2. Noem 3 landen waarin tussen ± 1870-1920 suffragettes actief zijn.
3. Bij de afbeeldingen staan ook prenten en affiches van tegenstanders van de suffragettes. Noem twee van hun argumenten tegen de suffragettes.

Opdracht 2 Vrouwen uit de 'beschaafde stand', de 'fatsoenlijke burgerklasse' en 'de vrouwen uit het volk'

Gebruik bron 1 De dubbele roeping der vrouw 1873

Beantwoord de volgende vragen:

1. Vrouwen uit de 'beschaafde stand', die zichzelf moeten onderhouden, hadden het moeilijk. Leg dit uit met twee voorbeelden uit de bron.
2. De vrouwen uit de twee andere klassen, de 'fatsoenlijke burgerklasse' en 'de vrouwen uit het volk' werkten in die tijd wel, omdat de gezinnen anders te weinig inkomen hadden. Leg uit, met twee voorbeelden uit de bron, dat de opmerkingen van Elise van Calcar voor een deel ook voor deze vrouwen gelden.
3. Elise van Calcar noemt vier redenen waarom vrouwen omstreeks 1873 moeilijk zelfstandig kunnen leven.
 - a. Vind je dat dit tegenwoordig nog zo is? Ga dit per reden na.
 - b. Probeer telkens een verklaring voor de verandering of het uitblijven daarvan te geven.
4. De meeste vrouwen uit de Eerste Feministische Golf kwamen uit de 'beschaafde stand'. Geef daarvoor een verklaring.

Opdracht 3 Kiesrecht voor vrouwen

1. In de vier bronnen staan argumenten vóór vrouwen kiesrecht. Beschrijf er drie. Gebruik bron 2 t/m 5.
2. De tekening in bron 6 laat zien dat vrouwen anders zijn en dat zij daarom stemrecht moeten krijgen. Beschrijf hoe de tekenaar dat uitbeeldt en leg uit wat hij bedoelt. Gebruik bron 6

Opdrachten

Opdracht 4 Aletta Jacobs als voorbeeld

1. De kleine Aletta wil dokter worden. Er bestaat een verband tussen deze wens en haar belangstelling voor vrouwenkiesrecht. Leg dat uit. Gebruik bron 7
- 2 Bij het gezin Jacobs blijkt dat de verhoudingen in het gezin in de praktijk anders zijn dan je volgens de rechtspositie van man, vrouw en kinderen in die tijd zou denken. Leg dat uit met twee voorbeelden uit de bron. Gebruik bron 8
3. In 1848 komt er een nieuwe grondwet, ontworpen door de progressieve liberaal Thorbecke: De macht van de koning wordt beperkt en de ministers zijn verantwoordelijk voor het beleid. Leg uit, met een voorbeeld uit de bron, dat de minister verantwoordelijk is voor het beleid. Gebruik bron 9.
4. Er zijn in 1871 mensen die het onfatsoenlijk vinden als een meisje gaat studeren. Leg dat uit met een voorbeeld uit de bron. Gebruik bron 10
5. Bewering: Ook mannen leveren een belangrijke bijdrage aan de strijd voor gelijke rechten. Ondersteun deze bewering met twee voorbeelden uit de bronnen. Gebruik bron 7 t/m 10

Opdracht 5 De Eerste Wereldoorlog (1914-1918) en het kiesrecht voor vrouwen

De Eerste Wereldoorlog is een 'massaoorlog' of een 'totale oorlog'.

1. Leg uit
 - a. dat hierdoor in de oorlogvoerende landen de rol van vrouwen (tijdelijk) totaal veranderde.
 - b. dat dit van invloed was op het invoeren van vrouwenkiesrecht na de oorlog.
2. Sommige mensen zagen in vrouwenkiesrecht een middel om oorlog te voorkomen. Leg uit met één van de bronnen welke redenering deze mensen volgden. Gebruik bron 11 en 12
3. Ben je het eens met deze redenering? Ondersteun je antwoord met een of meer historische argumenten.

Opdracht 6 Kregen vrouwen in 1920 gelijke rechten en gelijke kansen?

Rond 1920 kregen de vrouwen in Nederland stemrecht, daarom laten veel historici de Eerste Feministische golf hier eindigen. Maar was daarmee De slavernij der vrouw beëindigd?

Gebruik bron 13 en 14

Bron 13 is ontleend aan het boekje De slavernij der vrouw, dat Aletta in 1870 las.

John Stuart Mill vergelijkt de vrouw met een slaaf. Op twee gebieden heeft een vrouw volgens hem minder rechten dan een slaaf.

Noem met bron 13 beide gebieden en leg uit of de positie van de vrouw op die gebieden tegenwoordig anders is. Gebruik daarbij bron 14.

Opdracht 7

Maak een (powerpoint) presentatie, een verslag of spreekbeurt over dit onderwerp waarin je de volgende vragen beantwoordt:

- Waarom veranderden de opvattingen juist in de periode ±1870-1920?
- In welke landen gebeurde dat? Waarom juist in die landen en niet in andere?
- Waarom waren vrouwen ontevreden?
- Welke dingen wilden zij veranderen?
- Welke dingen veranderden en welke niet? Hoe kwam dat?
- Hoe ging het na 1920 verder?

Gebruik afbeeldingen om te illustreren wat je zegt.

Of, als de docent dit heeft uitgelegd:

Schrijf een passend voorbeeld bij de kenmerkende aspecten 34, 35 en 36 van het eindexamenprogramma 2007.

BRON 1

Bron 1 De dubbele roeping der vrouw 1873

De onderwijskundige Elise van Calcar (1822-1904) schrijft in 1873 een boekje *De dubbele roeping der vrouw*. Daarin legt zij uit waarom vrouwen moeilijk zelfstandig en onafhankelijk kunnen leven. Zij gaat uit van de in die tijd gebruikelijke indeling in drie standen: de 'beschaafde stand', de 'fatsoenlijke burgerklasse' en 'het volk'.

1. De publieke opinie

Deze zegt dat de vrouw niet alleen in spierkracht zwakker is dan de man, maar ook in intellectuele vermogens en in zedelijk karakter. Dat zij een wezen is van mindere rang en geen volkomen mens. Dit vooroordeel klinkt zowel uit de mond van de man als uit die van de vrouw. Het zegt dat haar leven geen eigen waarde of betekenis heeft, maar alleen zin en bestaansrecht ontleent aan de man. Dat het dus een echte ramp is om ongehuwd te blijven en daardoor het enige doel van het leven te missen. Want een vrouw op zichzelf is een onding, tot niets in staat dan om het huishouden te doen. Zij is voor elke maatschappelijke werkring ongeschikt, behalve voor de roeping een mannelijk wezen te dienen en te verzorgen, hem nakomelingen te schenken en die groot te brengen.

2. De beperking van het werkterrein van de vrouw

Voor mannen is het werken een eer, voor vrouwen wordt het een schande gevonden. De rijke dame, die niets om handen heeft, trekt haar neus op voor de ijverige dochter van de weduwe, die modemaakster wordt of onderwijzeres! Vroegere vriendinnen trekken zich terug van haar die nu les geeft: "Wij kunnen haar niet meer zien, zij heeft een betrekking gezocht!", fluisteren deze werkelozen meelijdsdend, zo niet verachtelijk. En zelfs "zij is artieste" of "zij schrijft" ontkomt niet aan de domme miskennis van deze beuzelende juffers, die zelf niets met haar talenten doen.

Zo nam de man alle vakken, die hij wilde, voor zichzelf. Hij beperkte het arbeidsveld van de vrouw, zodat bijna elke deur voor haar gesloten is om zelfstandig in eigen onderhoud te kunnen voorzien. Wat niet koken en bakken, wassen en plassen, naaien of breien heet, past haar niet. Een dochter die haar vader helpt bij het kappen of behangen, bij horloge maken of in zijn apotheek, die doet gek, heel gek! Dat is echt 'onvrouwelijk'.

3. De ontoegankelijkheid van het onderwijs

En wat moet de meerderheid van de vrouwen ook beginnen? Onkundig en onontwikkeld als zij zijn opgegroeid. Zonder grondig en degelijk onderwijs, waar later op voortgebouwd kan worden. Onderwijs voor meisjes! Het is veel te licht! Het moet een heel slap onsmakelijk kostje zijn, een echt liflafje, anders zou het te zwaar voor haar kunnen zijn! Kundigheden misstaan de vrouwen, meent men. Al het liefallige, aanminnige van de vrouw, die bekoorlijke naïviteit, dat koddige bijgeloof, die vermakelijke onkunde, dat zou verloren gaan door kennis!

En dan nog iets! Zou de gehoorzaamheid aan haar man ook niet een beetje gevaar lopen? Zou zij wel onderdanig en afhankelijk genoeg blijven als zij eens in kunde de man evenaarde? Zou zij soms ook een eigen opinie willen hebben in zaken, en willen optreden in de maatschappij, alsof zij ook een volledig mens en staatsburgeres was?

4 De slechte beloning van vrouwelijke arbeid

Voor de man geldt het spreekwoord "Het loon verzoet de arbeid" voor de vrouw lijkt die spreuk niet uitgedacht. Haar taak kan op het veld, in de fabriek, in handenarbeid, in kunstvak of onderwijs zijn; zij kan sterk, vlijtig, verdienstelijk, schrander zijn, nooit kan haar beloning het bij die van mannenwerk halen.

ontleend aan: Elise van Calcar, *De dubbele roeping der vrouw*, eene prijsvraag beantwoord, Arnhem 1873, pag. 22 – 29.

EERSTE FEMINISTISCHE GOLF

BRON 2

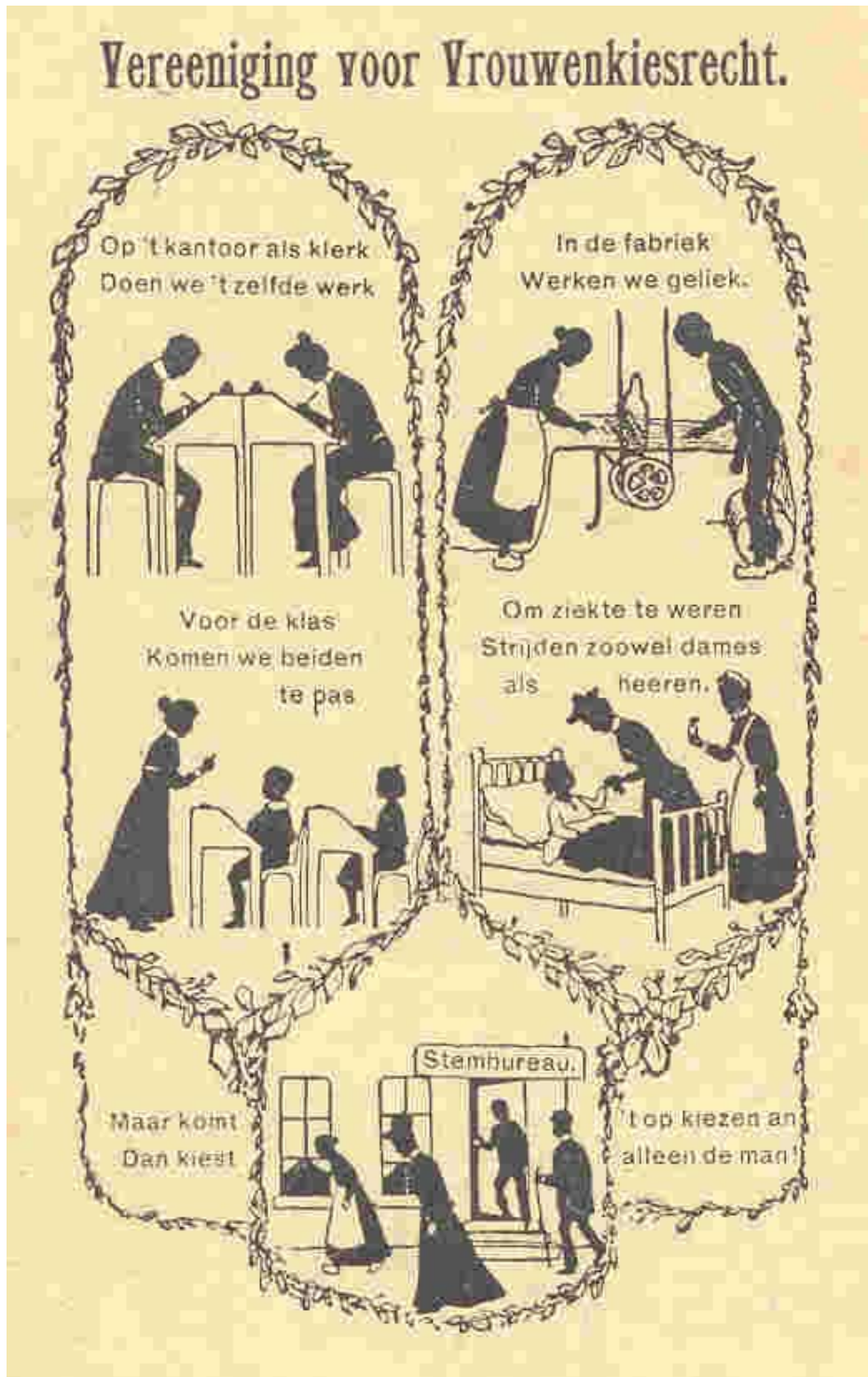

Tekening en gedicht uit het weekblad De Wereld (datum onbekend).
Bron: Beeldarchief van het IIAV

EERSTE FEMINISTISCHE GOLFE

BRON 3

Bron 3 Oproep van de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht, voorkant (afbeelding)
In bron 4 staat de achterkant van deze oproep

BRON 4

Het kiesbiljet is daarom voor den man van zoo groote waarde omdat het is:

EEN MACHT — die hem invloed geeft op het maken der wetten.

EEN OPVOEDINGSMIDDEL — dat zijn kennis vermeert, zijn blik verruimt, hem sterker maakt in den kamp om het bestaan.

EEN WAPEN — waardoor hij keeren kan die wetten, die dreigen hem te schaden in zijn belang.

Waarom den vrouwen langer dien krachtigen steun onthouden bij den ook thans voor haar zoo zwaren levensstrijd? —

Helpt deze onbillijkheid opheffen; bij de ophanden zijnde Grondwetsherziening bestaat daartoe de gelegenheid!

Door toe te treden tot lid der Ver. v. Vrouwenkiesrecht doet gij den eersten stap.

Het lidmaatschap kost minimum f 1.—.

Het maandblad wordt gratis verstrekt.

Men kan zich als lid aanmelden bij de Secretaresse der vereeniging Mevr. J. C. v. LANSCHOT HUBRECHT, Hoofdbureau voor Vrouwenkiesrecht, Wouwermanstraat 37, Amsterdam.

Bron 4 Oproep om lid te worden van de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht
Op de voorkant deze oproep staat een afbeelding, ZIE BRON 3

EERSTE FEMINISTISCHE GOLF

BRON 5

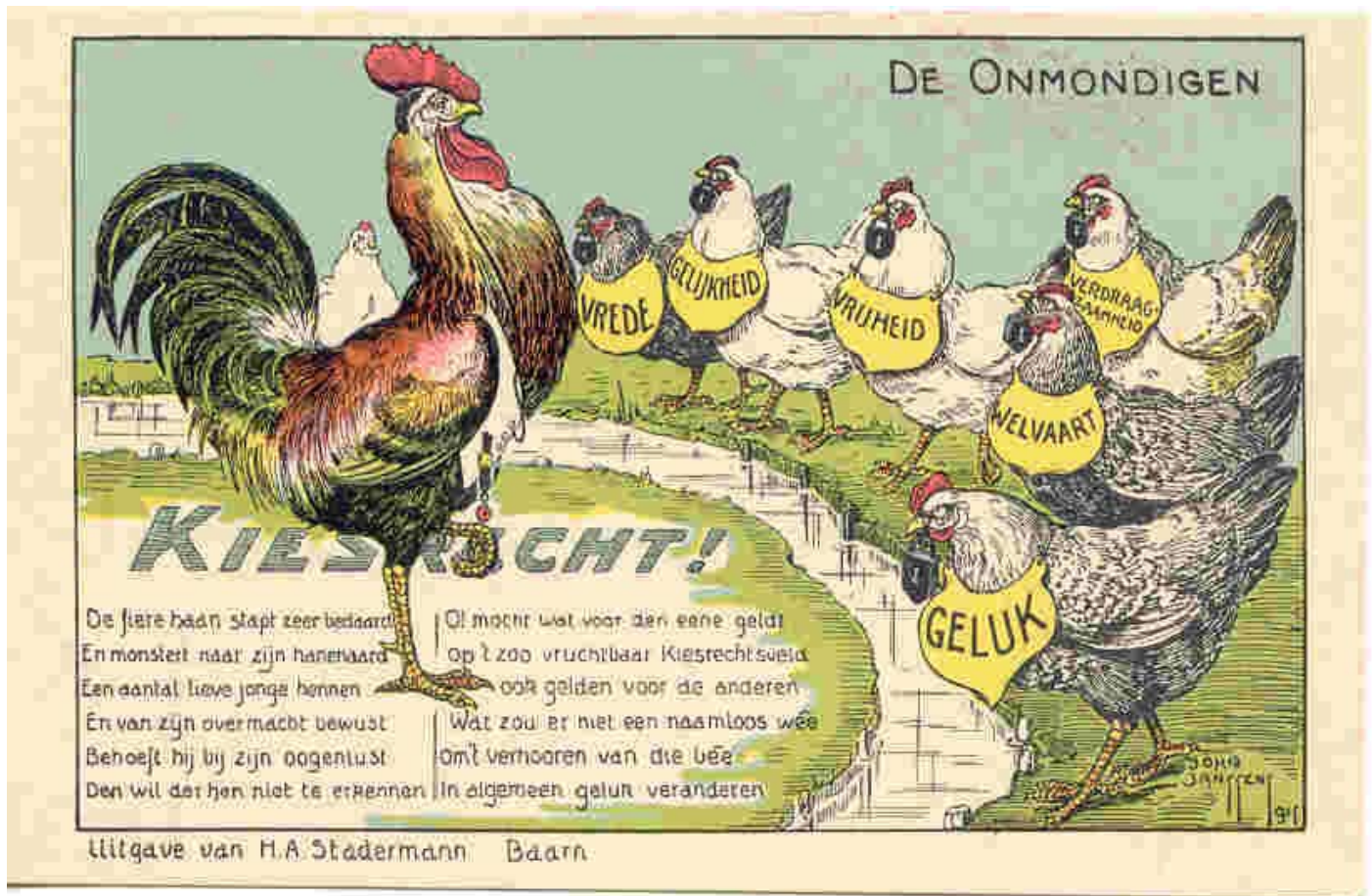
Bron 5 Ansichtkaart van de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht

Toelichting: Strike - staking. Het woord staking was nog niet zo bekend in Nederland, daarom gebruikte men het Engelse woord

EERSTE FEMINISTISCHE GOLFE

BRON 6

Bron 5 Ansichtkaart van de Vereniging voor Vrouwenkiesrecht

Toelichting: Strike - staking. Het woord staking was nog niet zo bekend in Nederland, daarom gebruikte men het Engelse woord

BRON 7

Bron 7

Aletta Jacobs (1854-1929) is eerste vrouw in Nederland die aan een universiteit werd toegelaten, in 1871. Als kind van een jaar of zes was haar vader haar grote voorbeeld. Hij was huisarts te Sappemeer en zij wandelde met hem mee als hij te voet zijn patiënten op het platteland bezocht. Zij wilde ook dokter worden. Dit schrijft zij in het boek Herinneringen, uit 1924. Zij beschrijft daarin ook hoe zij voorstandster werd van vrouwenkiesrecht

Als ik begin met de mededeling, dat ik al op veertienjarige leeftijd tot de overtuigde voorstandsters van vrouwenkiesrecht kon worden gerekend, dan zal die verklaring menigeen een glimlach ontlokken. Toch heeft zij reden van bestaan. In de Sappemeerse tijd las vader, als zijn bezigheden het slechts even toelieten, moeder en de oudere zusters des middags onder het thee-uurtje voor. Terwijl de vrouwen zich met naaiwerk bezighielden, luisterden zij naar een belangwekkend dagbladartikel of namen kennis van de inhoud van een pas verschenen boek. Op een middag, 't zal in het jaar 1868 geweest zijn, las vader de Nederlandse vertaling van John Stuart Mill's brochure "Subjection of women" (De slavernij der vrouw) voor. Hoewel niet voor mijn oren bestemd, ving ik een gedeelte van het pleidooi op. Het gehoorde had zo-zeer mijn belangstelling, dat ik de brochure uit het boekenrekje nam en er mee naar mijn zolderhoekje trok, het plekje waar ik altijd heen vluchtte als ik iets te bepeinzen of heimelijk te lezen had. Of John Stuart Mill's bedoelingen mij toen al volkomen duidelijk waren, kan ik nu niet meer met zekerheid zeggen, maar wel herinner ik mij dat de brochure op mij de indruk achterliet: de vrouw is de slavin van de man, hij maakt de wetten en zij heeft te gehoorzamen. (...)

De Slavernij der vrouw werd voor mij het spookbeeld, dat alles wat ik zag, hoorde of zelf ondervond, reliëf verleende (beter liet uitkomen) en toespitste op een bepaald punt.

Omdat ik meisje was, mocht ik niet voor dokter studeren. Universiteiten waren alleen voor jongens bestemd, werd mij verteld. Als ik over die woorden nadacht, werd het mij duidelijk dat de mannen, die immers de wetten maakten, daardoor ook de macht bezaten alle voorrechten voor zich te reserveren en de ondergeschikte positie van de vrouwen te bestendigen.

Al in die dagen begon ik alles wat ik las over het kiesrecht en over wetten, de vrouw betreffend, over te schrijven of in een plakboek te verzamelen.

Bron: Aletta H. Jacobs, Herinneringen, Amsterdam 1924, pag.90-92.

BRON 8

Bron 8

Aletta Jacobs heeft op eigen houtje, zonder haar vader erin te kennen, aan de liberale minister-president Thorbecke een verzoek geschreven om toegelaten te worden tot universiteit van Groningen. De minister vraagt haar om nadere inlichtingen.

Ik wachtte met antwoord tot de 9e februari, omdat ik toen kon schrijven dat ik zeventien jaar was. Zo eerlijk mogelijk beantwoordde ik het schrijven van de minister en pas nadat de brief verzonden was, bracht ik mijn vader ervan op de hoogte.

Hoewel hij mij berispte over mijn eigenmachtig optreden en zich een beetje verontwaardigd toonde over het feit dat ik van het ministeriële schrijven met geen woord gerept had, kreeg ik de indruk dat hij mijn zelfstandig optreden ondanks alles waardeerde.

Een paar weken verliepen voordat de postbode ten tweede male een brief uit Den Haag bracht, dit keer geadresseerd aan vader. Minister Thorbecke stelde hem in kennis van de gevoerde correspondentie en gaf verder als zijn mening te kennen, dat ik nog te jong was om de gevolgen van mijn verzoek ten volle te kunnen beseffen. (...) Duidelijk bleek uit de brief, dat de minister, indien vader met mijn plannen instemming betuigde, voor de zaak gewonnen was. De beslissing lag dus bij de man, die tot voor korte tijd, mijn plannen steeds had aangemoedigd. Vader aarzelde, wist niet goed wat te doen, liet Julius (de oudste broer die voor arts studeerde) uit Groningen overkomen en ried mij aan, intussen alles nog eens goed te overwegen.

“Ik heb niets te overwegen”, luidde mijn antwoord, “mijn plan staat al sinds lang vast.”

Toen kwam Julius over en werd ik voor de ‘drieschaar’ (rechtbank die uit drie personen bestaat) geroepen. (...) Eerst was het woord aan mijn vader en mijn broer, die in schrille kleuren de aan de studie verbonden moeilijkheden schilderden. Zij weidden breed uit over de anatomische lessen en de vivisectie, de onsmakelijke huidziekten en de onbeschaamdheid van sommige hospitaalpatienten. (...)

Toen ik met vader en Julius zo goed als klaar was, kwam mijn moeder met bezwaren die minder gemakkelijk uit de weg te ruimen waren. Zij was ervan overtuigd dat ik alleen wilde studeren om mij te kunnen onttrekken aan huishoudelijk werk. (...)

Alleen onder de voorwaarde dat ik mij tijdens de vakanties onder haar leiding wilde stellen, heeft moeder tenslotte haar toestemming gegeven, maar met deze beperking dat vader mij ook in de toekomst zou behandelen als hij het met de zusters deed. Dit hield onder andere in, dat ik indien ik een nieuwe japon nodig had, alleen het geld kreeg om de stof te kopen. Maken moest ik de kleren zelf.

Natuurlijk heb ik op alles ja en amen gezegd.

Het resultaat van het gesprek was, dat vader aan minister Thorbecke schreef zich met mijn plannen te kunnen verenigen. En een der eerste dagen van April 1871 kwam uit Den Haag het bericht, (...) dat ik toestemming kreeg om gedurende een jaar de lessen aan de Groningse universiteit te volgen.

Naar: Aletta H. Jacobs, Herinneringen, Amsterdam 1924, pag.21,22.

BRON 9

bron 9

Aletta krijgt de definitieve toestemming om aan de universiteit te studeren

In het voorjaar van 1872 deed het gerucht de ronde dat minister Thorbecke door een ernstige ziekte was aangetast. Men vreesde voor zijn leven. 's Ministers heengaan kon voor mij de ernstigste gevolgen hebben, want nog altijd ontbrak mij de definitieve toestemming om mijn studie te voltooien. Wat te doen als Thorbecke's opvolger mij niet gezind bleek?

In overleg met mijn professoren deed ik haastig enige tentamens in de vakken, van welke ik reeds voldoende kennis bezat, en zond de schriftelijke bewijzen van de goede uitslag onmiddellijk naar de minister, met het verzoek om mij de definitieve toestemming tot verdere studie niet langer te onthouden.

Twee dagen na Thorbecke's dood, 5 juni 1872, ontving ik de in rouwrand vervatte toestemming. Zij was gedateerd 30 mei 1872, en in een begeleidend schrijven werd mij medegedeeld, dat het verlenen van dit verlof behoord had tot 's ministers laatste ambtsbezigheden.

Naar: Aletta H. Jacobs, Herinneringen, Amsterdam 1924, pag.31.

BRON 10

Bron 10

Toen Aletta in 1871 op proef tot de universiteit van Groningen werd toegelaten, wekte dat heel wat beroering. Alles wat met haar gebeurde was nieuws. Bijna nergens nog konden vrouwen aan universiteiten studeren. In haar boek *Herinneringen* uit 1924 schrijft ze

In het land wekte mijn verblijf aan de hogeschool heel wat beroering. Zelfs de liberale bladen uit die dagen gaven herhaaldelijk blijk, dat zij zich met mijn plannen niet konden verenigen. Had een studerende vrouw in het buitenland iets gedaan, geschreven of gezegd, dat volgens de toen gangbare mannen-opinie veroordeeld kon worden ofwel bespottelijk gemaakt, dan haastten de vooruitstrevende Nederlandse bladen zich om dat zo uitvoerig mogelijk aan het volk mee te delen.

Dat ik in de conservatieve en godsdienstige pers “niet gespaard werd”, hoeft geen betoog. Die bladen waren er stellig van overtuigd, of deden het althans zo voorkomen, dat juffrouw Jacobs alleen studeerde om op een gemakkelijke manier met mannen in aanraking te komen! En aangezien met geen mogelijkheid beweed kon worden, dat ik van mijn toilet veel werk maakte, zagen zij in mijn eenvoudige kleding een gevaar. Ik kleedde mij zo en niet anders omdat ik opvallen wilde ...

Het verdrietige van de zaak was dat zelfs enkele van mijn naaste familieleden zich door de houding van de pers lieten beïnvloeden. Broer Sam, de apotheker, die toen ik te Arnhem vertoefde ook nooit iets van mijn studie had willen weten, nam het vader zeer kwalijk dat hij aan mijn grillen geen paal en perk had weten te stellen. Het gevolg was immers dat de hele familie nu werd betrokken in de smaad die mijn deel werd. “Het gaat toch waarlijk niet aan”, betoogde hij, “dat in een gezin van elf kinderen één het recht krijgt al de anderen in hun loopbaan te benadelen. Zet uw dochter aan de wastobbe in plaats van haar met een arm vol boeken naar de universiteit te laten gaan.”

En mijn broer Johan, toentertijd onderofficier aan de opleidingsschool te Kampen, schreef dat hij sinds mijn onzinnige daad geen leven meer had. Zijn kameraden gaven mij allerlei minder gepaste bijnamen, en hij, als broer, werd met mij over een kam geschoren. Dat had hem er toe gebracht, mij, ten aanhore van zijn hele klas, voor dood te verklaren.

Anderhalf jaar heeft hij het waarlijk volgehouden. Nooit werd in zijn brieven mijn naam genoemd en als hij met verlof thuis was, deed hij of ik niet bestond.

Hoe dikwijls heb ik in die tijd niet moeten horen: “Gelukkig, dat mijn dochters, of mijn zusters, niet zo zijn aangelegd.”

Naar: Aletta H. Jacobs, *Herinneringen*, Amsterdam 1924, pag.28-30.

BRON 11

BRON 11

Tijdens de Eerste Wereldoorlog bezocht Aletta Jacobs, samen met andere strijdsters voor vrouwenkiesrecht, de rege-
ringsleiders van de oorlogvoerende landen om voor vrede te pleiten.

Op vrijdag 21 mei 1915 om 3 uur sprak zij met Von Jagow, de Duitse minister van buitenlandse zaken in zijn werkkamer.
Zij spraken over de mogelijkheid van vrede. Aletta schrijft hierover in haar reisverslag

Op zijn droeve uiting dat deze oorlog een waarschuwend voorbeeld was voor de levende generatie, maar dat er na een
paar geslachten toch weer een oorlog zou uitbreken, omdat de militante (strijdlustige) natuur van de mannen hen tot
oorlogvoeren dreef, had ik gelegenheid op te merken, dat vóór die tijd de vrouwen de macht zouden verkregen hebben
om samen met de mannen de regering te leiden. Von Jagow antwoordde "dat is de enige hoop voor de toekomst, dat
de zachtere gevoelens van de vrouwen uitdrukking kunnen vinden in de regeringskringen."

Deze minister uitte ook nog zijn bevreemding, dat niet in alle landen de vrouwen gemeenschappelijk waren opgestaan
om zich tegen deze oorlog te verzetten.

Bron: Reisverslag in het archief Aletta Jacobs, inventarisnummer 439, IIAV Amsterdam

BRON 12

Helpt allen mede.

De laatste loodjes wegen het zwaarst!

ZONDAG 21 NOVEMBER, des namiddags om 1 uur,

GROOTE LANDELIJKE MEETING

- in „Bellevue”, Leidsche Kade, Amsterdam. -

Deze vergadering zal geleid worden door Dr. ALETTA JACOBS.
Spreeksters: Mevr. F. VAN BALEN-KLAAR en Mejuffr. C. v. d. MEER VAN KUFFELER, terwijl als sprekers zijn uitgenoodigd, de leden der Tweede Kamer, de Heeren: W. J. E. H. M. DE JONG, Dr. J. v. LEEUWEN en Mr. H. P. MARCHANT.

Geachte leden der Afd. Utrecht, bedenkt dat veel, zeer veel kan afhangen hoe thans opgetreden wordt; bedenkt dat het thans meer dan ooit noodig is te toonen, dat het ons heilige ernst is met onzen eisch Grondwettelijke gelijkstelling van man en vrouw; bedenk dat allereerst deze landelijke meeting moet slagen.

De Secretaris, M. LE FÈVRE.

Bron 12 Ansichtkaart uit 1915 (voor- en achterkant)

BRON 13

Bron13

John Stuart Mill (1806-1873) is een beroemde econoom. Hij zat van 1865-1867 in het Britse Lagerhuis en bepleitte daar invoering van vrouwenkiesrecht.

In 1869 schreef hij *Subjection of women*, dat in 1870 in Nederland werd uitgegeven onder de titel *De slavernij der vrouw*. In dat boekje zegt hij

Inmiddels is de vrouw inderdaad de lijfeigene van haar echtgenoot in geen geringer mate dan gewone slaven. Aan het altaar doet zij de gelofte hem levenslang te zullen gehoorzamen. Zij kan geen daad doen zonder ten minste zijn stilzwijgende goedkeuring. Zij kan geen eigendommen verkrijgen anders dan voor hem. Zodra zij iets verwerft, zelfs door een erfenis, wordt het vanzelf het zijne. In dit opzicht is de positie van de vrouw, onder het gewone Engelse recht, ongunstiger dan die van slaven die volgens de wetten van veel landen wel eigen bezittingen konden hebben. (...)

Boven alles heeft de vrouwelijke slaaf in de christelijke landen een erkend recht en wordt het als haar zedelijke verplichting beschouwd om haar meester geslachtsgemeenschap te weigeren. Niet aldus de gehuwde vrouw. Ook als zij bij ongeluk getrouwd is met een onmenselijke dwingeland, die haar haat, die haar graag kwelt en die zij verafschuwt, dan nog kan hij haar dwingen tot de laagste vernedering die een menselijk wezen kan ondergaan.

Naar: E.M.Janssen, Th.M.Putman, *De Vrouwenemancipatie in Nederland*, Historische thema's in teksten en documenten, 's-Hertogenbosch 1968, p. 22-24

BRON 14

Bron 14 Gedeelten uit de brochure Uw Handtekening Mevrouw van 11 januari 1957

Wij komen uit het duister verleden,
Uit het land van ellende vandaan.
hoor, hoe onze ruisende schreden
Naar het land van de toekomst gaan.

Dit gedichtje uit 1914, toen de vrouwen nog lange ruisende rokken droegen, herinnert aan de lange strijd van de vrouw voor gelijke rechten.

Door het in werking treden van een groot aantal veranderingen in het burgerlijk wetboek op 1 januari 1957 kan men zeggen dat de vrouw weer aanzienlijk gevorderd is in haar strijd om een volkomen gelijkstelling met de man.

Hier moeten wij wel even duidelijk onderscheid maken tussen wat mocht en wat men deed, tussen de wet en de gewoonte.

De volledige rechten als staatsburgeres kreeg de vrouw, ook de gehuwde vrouw, al ongeveer veertig jaar geleden door de invoering van het vrouwenkiesrecht. Anders staat het met de positie van de gehuwde vrouw. Natuurlijk, de praktijk trok zich daarvan dikwijls niets aan. In het overgrote deel van de Nederlandse gezinnen beheert de vrouw het gezinsinkomen. De man behoudt dikwijls slechts zijn zakgeld en draagt de rest van zijn salaris af aan zijn vrouw. Maar de wet bepaalde uitdrukkelijk dat een gehuwde vrouw zonder schriftelijke toestemming van haar man niets kan. Dat is nu veranderd: de gehuwde vrouw heeft precies dezelfde bevoegdheden gekregen als de man. Een voorbeeld:

'Alles verkocht'

Het huwelijk van het echtpaar Smit ging slecht. Op een dag, toen de vrouw naar haar familie was, verkocht de man de hele inboedel en vertrok. Toen de vrouw thuiskwam en zag wat er gebeurd was, zocht zij de opkoper. Deze beklaagde haar, maar wilde de meubels niet teruggeven. De vrouw kon een vordering tot echtscheiding indienen, maar de meubels kreeg zij daardoor niet terug. Bij de nieuwe wetgeving kan mevrouw de meubelen terugvorderen.

Alle gehuwde vrouwen kunnen op eigen naam een bankrekening openen of een spaarbankboekje nemen, gelden storten en opnemen. Daarvoor is de medewerking van haar man niet meer nodig.

De bedoeling van de wet is niet dat nu opeens man en vrouw op eigen houtje aan het besturen slaan, maar dat beide echtgenoten in overleg zullen handelen. De vrouw kan bepaalde beslissingen aan de man overlaten, maar het omgekeerde kan evengoed. De ware harmonie ontstaat immers juist als in gezamenlijk overleg en eensgezindheid wordt beslist.

Naar: M.G.Schenk en J.v.d.Hoeven, Uw handtekening Mevrouw, Amsterdam AO-reeks nr 643 11 januari 1957.

